

certa aliqua ratio constitui potuisset, qua fines regni nostri ab hostium vi et potentia tuti essent, sed cum aliud decerni nihil potuerit, quam bellica generalis expeditio, nolentes, ut imparatos nos hostes opprimant, si quod omen Deus avertat regnum et dominia nostra invadere vellent. Mandamus vobis his primis restium litteris, ut ad istam ipsam expeditionem ab armis et equis et omnibus aliis rebus quae belli usus postulat bene parati sitis, ut ad quod tempus et ad quem locum iusserimus, tertiis restium litteris, sine omni mora veniatis. Interea tamen iudicia exerceri volumus, quoad tertiarum restium litterae missae a nobis fuerint. Has vero litteras nihil morando alter alteri viciniore perferendas curet, ultimus vero loci capitaneo eas remittat, sub gravi indignatione nostra et bonorum omnium confiscatione aliter non facturi. Datum Cracouiae IX Martii anno Domini MDXLVI [9 III 1546], regni vero nostri XL. Ad mandatum Sacrae Maiestatis Regiae proprium.

B. ^fSecundae litterae restium^f.

Sigismundus etc.^g Universis et singulis palatinis, castellanis, dignitariis, officialibus, terrigenis, nobilibus, advocatis, scultetis et civibus ceterisque cuiuscunque status, condicionis et praecminentiae subditis nostris, bona quaecunque terrestria hereditaria et obligatoria possidentibus et ad expeditionem bellicam generalem de iure vel consuetudine regni nostri obligatis, sincere et fidelibus dilectis, gratiam nostram regiam.

Magnifici, generosi, nobiles et famati, sincere et fideles nobis dilecti. Mandavimus vobis antea primis restium litteris quandoquidem generalis bellica expeditio publico omnium ordinum regni consensu in proxime habitis comitiis in hunc annum decreta esset, ut ad eam expeditionem bene armati et instructi essetis. Nunc iterum de more hisce secundis litteris restium mandamus omnino habere volentes, ut equos arma et cetera ad bellum necessaria pro facultatibus vestris bene parata habeatis, ut cum tertio significaverimus nullam moram interponatis, sed ad eum locum quem tertiis restium litteris constitueremus, quo tempore iusserimus, sic uti decet instructi veniatis. Interim tamen iudicia de more peragi volumus, has vero litteras nostras nihil morando alter alteri viciniore perferendas curet. Ultimus vero loci capitaneo eas remittet, nec secus feceritis sub amissione bonorum. Datum Cracouiae ultima^h Aprilis, anno Domini MDXLVI [30 IV 1546], regni veroⁱ nostri XL. Ad mandatum Sacrae Maiestatis Regiae proprium.

III. EDICTUM DE MONETA^a

Quandoquidem^b ex multiplicata moneta plurimum ad regnum nostrum detrimenti pervenit^c, quae non aliunde multiplicata magis est, quam ex eo, quod illustris dominus Albertus Marchio Brandenburgensis in Prussia dux nepos noster charissimus, postquam ipsi cudere monetam desiimus, tot edictis et denuntiationibus nostris de sententia et consilio omnium regni nostri ordinum factis adduci non potuit, ut quam ad rem exemplo etiam nostro erat invitatus ab ea cudenda super sederet. Habita cum regni nostri consiliariis matura deliberatione quemadmodum provideri posset ne plus etiam deinceps ex hac tanta monetae multitudinae, quam summa propterea vilitas est consequuta regnum nostrum detrimenti caperet. Solam hanc rationem invenimus, ut edicto nostro caveremus, ne quis in posterum in regno nostro ea uti auderet, quoniam vero

^{f,f} Nagłówek wzięty jest z MK₂. W MK₁; Secundarum litterarum tenor est his etc. ^g Sigismundus, Dei gratia rex Poloniae etc. MK₂. ^h ultima die MK₂. ⁱ Brak w MK₂.

^a W MK₁ i MK₂ występuje pod nagłówkiem: Scheda aedicto de moneta inserta, po którym następuje królewskie polecenie ogłoszenia, skierowane do senatorów: Mittimus Sinceritati Tuae aedictum de illustrissimum dominorum Alberti in Prussia ducis et Ioannis Marchionum Brandenburgensium ac Frederici Legnicensis ducis moneta, quod ut Sinceritas Tua in templis, foris et aliis locis publicis civitatum, oppidorum et villarum praefecturae suae voce praeconis publicandum curet mandamus. ^b Poprzedzone nadpisanym: Et singulis litteris insertum edictum de moneta sub hac verborum forma (MK₁); Series aedicti (MK₂). ^c proveniat MK₂.

repetente adeo usum eius interdicere absque gravi multorum iactura non potuimus certum tempus praescribendum duximus intra quod providere omnes teneantur, ut omne monetae genus quod cudit illustrissimis dominus Albertus in Prussia dux ex finibus regni nostri exterminetur. Quamobrem mandamus praesentibus, universis et singulis cuiuscunque status et conditionis fuerint, ut quicquid habuerint monetae ex officina illustris domini Alberti in Prussia ducis nepotis nostri charissimi, id omne ante festum divi Michaelis proximum [29 IX 1546], qua possunt ratione exportandi ex regno nostro curent. Quod, si qui citra incommodum suum^d facere non possunt, tum Cracouiam in officinam nostram monetariam omnem eiusmodi monetam comportent, iustum pro ea pretium accepturi, quod si quis post festum divi Michaelis proximum eam habere deprehensus fuerit, ubicunque reperta erit, eam in commissi causam cecidisse decernimus et fisco nostro volumus applicari. Nisi forte in his comitiis quae in regno nostro proxime per nos habebuntur aliud erit aliquod consultum in eos qui edictum hoc nostrum violare ausi fuerint. De ea vero moneta quam illustres domini Ioannes Marchio Brandenburgensis et Fridericus dux Legnicensis cuderunt, quod pridem edictum sint auctoritate nostra regia promulgatum¹, ne quis ea in regno nostro uteretur id ratum esse et iterari volumus. Quod si quis vero circumventus fuerit, ne maius ex ea detrimentum patiatur, volumus, ut ante festum divi Ioannis Baptistae [24 VI 1546] eam ad officinam nostram monetariam perferat pro singulis grossis quinque ternarios accepturus, quod si qui ea uti post festum divi Ioannis voluerint in eos poena falsi animadvertemus.

^d omnium MK2.

¹ Por. wyżej, nr XXXVI, IV, V — *sejm walny piotrkowski 1527-1528 r. Bliżej na ten temat: W. Terlecki, Reformy monetarne Zygmunta I „Wiadomości Numizmatyczne”, R. VII, 1963, z. 2, s. 43–58.*